

ERKEN ÇOCUKLUKTA DİJİTAL EKOLOJİ VE 21. YÜZYIL BECERİLERİ

Editör

Doç. Dr. Hakan ŞAHİN

ERKEN ÇOCUKLUKTA DİJİTAL EKOLOJİ VE 21. YÜZYIL BECERİLERİ

Editör

Doç. Dr. Hakan ŞAHİN

Yazarlar:

Ahmet BORA - Aslı BALCI - Ayşe ÇİFTÇİ - Derya ATALAY - Fatih Selim ERDAMAR
Fatma TEZEL ŞAHİN - Hakan ŞAHİN - Halil İbrahim ERTUĞ - Hatice ŞAHİN
Seda BİRŞAN ŞENGÜN - Seden DEMİRTAŞ İLHAN - Songül ÇINAR
Sümeyra BİLİCİ ALBAYRAK

E-ISBN: 978-625-382-242-2

DOI: 10.54637/vizetek.9786253822422

Copyright © Vizetek

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Vizetek Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketine aittir. Vizetek Yayıncılık'ın izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı, elektronik, mekanik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz.

Bu kitap, elektronik (e-kitap) formatlarında yayımlanmaktadır.
Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazar(lar)ına aittir.

Yayın Tasarımcısı / Koordinatörü: Büşra ÇOLAKOĞLU

Kapak Tasarımı & Mizanpaj: Ahmet TUNÇDEMİR

Baskı: Ankara | Mart, 2026

Materyal Türü: Elektronik Kitap (Çevrim içi / Web tabanlı)

Elektronik Yayın Formatı: PDF

Elektronik Yayın Tipi: Adobe Ebook Reader

Seyranbağları Mah. İncesu Cad. 10/2 Çankaya/ANKARA

Tel: (0312) 482 00 11

Web: www.vizetek.com.tr

E-mail: vizetekiayincilik@gmail.com

Yayıncı Sertifika No: 41575

ÖNSÖZ

Erken çocukluk dönemi, bireyin yaşamındaki en kritik gelişim evrelerinden biri olarak kabul edilmektedir. Bu dönem, yalnızca gelişimin en hızlı gerçekleştiği bir zaman dilimi değil; aynı zamanda çocuğun dünyayı algılama, anlamlandırma ve çevresiyle ilişki kurma biçimlerinin temellendiği bir başlangıç alanıdır. Ancak günümüzde bu başlangıç alanı, geçmişten farklı olarak yalnızca fiziksel ve sosyal çevreyle sınırlı kalmamakta; dijital teknolojiler, etkileşimli medya ve çevrim içi içeriklerle birlikte daha karmaşık ve çok katmanlı bir yapıya dönüşmektedir.

Artık çocuklar, erken yaşlardan itibaren dijital araçlarla karşılaşmakta ve bu araçlarla kurdukları etkileşim, gelişim süreçlerinin doğal bir parçası hâline gelmektedir. Bu durum, erken çocukluk eğitime ilişkin pek çok temel kavramın yeniden düşünülmesini gerekli kılmaktadır. Bugün tartışılması gereken temel mesele, çocukların teknolojiyle karşılaşp karşılaşmadığı değil; bu karşılaşmanın nasıl yapılandırıldığı, hangi bağlamlarda gerçekleştiği ve nasıl yönlendirildiğidir.

Bu noktada “dijital ekoloji” kavramı, erken çocukluk dönemini anlamada işlevsel bir çerçeve sunmaktadır. Dijital ekoloji, çocuğun dijital deneyimlerini yalnızca bireysel kullanım üzerinden değil; aile, öğretmen, okul ortamı ve içinde bulunduğu sosyal bağlamla birlikte ele almayı gerektirir. Dolayısıyla çocukların dijital yaşantıları, tek başına ekranla kurdukları ilişki üzerinden değil, bu ilişkinin içinde yer aldığı bütüncül sistem üzerinden değerlendirilmelidir.

Elinizdeki bu eser, erken çocuklukta dijital ekolojiyi farklı boyutlarıyla ele almayı amaçlamaktadır. Kitabın ilk bölümünde, dijital ekoloji kavramı kuramsal temelleriyle birlikte ele alınmakta ve erken çocukluk bağlamında 21. yüzyıl becerileriyle ilişkisi ortaya konulmaktadır. Bu bölüm, eserin genel çerçevesini belirleyen ve diğer bölümlere yön veren bir zemin oluşturmaktadır.

Devam eden bölümlerde, erken çocukluk eğitime ilişkin gelecek perspektifi öğretmen görüşleri üzerinden tartışılmakta; aile katılımı, ebeveynlerin dijital okuryazarlığı, dijital vicdan, mahremiyet ve çocuk koruma gibi konular ele alınarak dijital ekolojinin aile boyutu derinleştirilmektedir. Bu bağlamda dijital ebeveynlik, yalnızca teknik bilgiye

indirgenmeyen; rehberlik, sınır koyma ve çocukla kurulan etkileşim üzerinden şekillenen bir süreç olarak ele alınmaktadır.

Kitapta ayrıca erken çocuklukta ekran kullanımının yaygınlığı, kullanım biçimleri ve bu kullanımın gelişimsel etkileri güncel araştırmalar ışığında incelenmektedir. Bu çerçevede ekran kullanımının yalnızca süre üzerinden değerlendirilmesinin yetersiz olduğu; içerik, bağlam ve yetişkin rehberliğinin belirleyici olduğu vurgulanmaktadır. Bu yaklaşımı destekleyecek şekilde, erken çocuklukta teknoloji kullanımına yönelik rehber ilkeler de tartışılmaktadır.

Eserin son bölümlerinde ise öğretmenlerin eğitim teknolojilerine yönelik inançları ve teknolojik araç-gereç kullanımına ilişkin tutumları ele alınmakta; dijital okuryazarlık ve Web 2.0 araçları bağlamında öğretmenin değişen rolü üzerinde durulmaktadır. Böylece kitap, dijital ekolojiyi yalnızca çocuk merkezli değil; aile, öğretmen ve eğitim sistemi bağlamında çok boyutlu bir yapı içinde ele almaktadır.

Bu çalışmada özellikle vurgulanmak istenen bir nokta vardır: Erken çocuklukta dijital meseleler, yalnızca ekran süresi tartışmasına indirgenemez. Asıl mesele, çocuğun gelişimsel ihtiyaçlarını, içinde bulunduğu çevresel koşulları ve yetişkin rehberliğini birlikte ele alabilmektir. Bu nedenle teknolojiye ilişkin yaklaşımın, keskin yargılardan ziyade dengeli, bağlamsal ve pedagojik bir çerçevede kurulması gerektiği düşünülmektedir.

Elinizdeki eser, erken çocuklukta dijitalleşmeyi bir tehdit ya da sınırsız bir fırsat olarak görmek yerine, anlaşılması ve yönlendirilmesi gereken bir süreç olarak ele almaktadır. Bu yönüyle kitap; akademisyenler, öğretmenler, lisansüstü öğrenciler, eğitim yöneticileri ve ebeveynler için hem kuramsal hem de uygulamaya dönük bir başvuru kaynağı olmayı amaçlamaktadır.

Bu çalışmaya katkı sunan tüm bölüm yazarlarına emekleri ve akademik katkıları için teşekkür ederim. Kitabın, erken çocukluk dönemine ilişkin yürütülen tartışmalara katkı sunmasını ve alanda yeni çalışmalar için bir zemin oluşturmasını temenni ederim.

Doç. Dr. Hakan ŞAHİN

Editör

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUKTA DİJİTAL EKOLOJİ VE 21. YÜZYIL BECERİLERİ	1
Hakan ŞAHİN	

2. BÖLÜM

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN GELECEKTEKİ OKUL ÖNCESİ EĞİTİM HEDEFLERİNE İLİŞKİN ÖNGÖRÜLERİ	18
Songül ÇINAR Fatih Selim ERDAMAR	

3. BÖLÜM

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE AİLE KATILIMINI SINIRLAYAN FAKTÖRLERİN ÇEŞİTLİ BAĞLAMLARDA İNCELENMESİ	39
Aslı BALCI Fatma TEZEL ŞAHİN	

4. BÖLÜM

EBEVEYNLER İÇİN DİJİTAL OKURYAZARLIK, MAHREMİYET VE ÇOCUK KORUMA	70
Ayşe ÇİFTÇİ	

5. BÖLÜM

DİJİTAL EBEVEYNLİK	93
Derya ATALAY	

6. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE DİJİTAL VİCDANIN İNŞASI.....	112
Ahmet BORA	

7. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE EKRAN KULLANIMI VE GELİŞİMSEL ETKİLERİ	132
Halil İbrahim ERTUĞ	

8. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUKTA EKRAN KULLANIMININ YAYGINLIĞI VE GÜNCEL EĞİLİMLER	161
Sümeyra BİLİCİ ALBAYRAK	

9. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUKTA TEKNOLOJİ KULLANIMINA YÖNELİK REHBER İLKELER.....	179
Seden DEMİRTAŞ İLHAN	

10. BÖLÜM

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN EĞİTİM TEKNOLOJİLERİNE YÖNELİK İNANÇLARI İLE TEKNOLOJİK ARAÇ-GEREÇ KULLANIMINA YÖNELİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ	205
Hatice ŞAHİN Seda BİRŞAN ŞENGÜN	

11. BÖLÜM

DİJİTAL OKURYAZARLIK VE WEB 2.0 ARAÇLARINA YÖNELİK TUTUMLAR: OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA	223
Seda BİRŞAN ŞENGÜN Hatice ŞAHİN	